

Paprasto rašinio kūrimo vadovas

Rašiniu galima siekti daugelio tikslų, tačiau bet kuriuo atveju esminė struktūra bus ta pati. Galite kurti rašinį norėdami apginti tam tikrą požiūrį, arba norėdami paaiškinti užduočiai atlikti reikalingus žingsnius. Bet kuriuo atveju rašinys bus to paties formato. Sekdami paprastais žingsniais pamatysite, kad rašinys beveik rašosi pats. Jūs būsite atsakingi tik už idėjų, kurios bet kuriuo atveju yra svarbioji rašinio dalis, pateikimą.

Nebijokite plunksna prisiliesti prie popieriaus. Pradėkite!

Šie paprasti žingsniai ves jus per rašinio kūrimo procesą:

- Apsispręskite, kokia bus tema.
- Parenkite savo idėjų diagramą arba planą.
- Parašykite tezę.
- Parašykite pagrindinę dalį.
  - Parašykite pagrindinius punktus.
  - Parašykite papunkčius.
  - Plėtokite papunkčius.
- Parašykite įžangą.
- Parašykite išvadą.
- Sudėliokite baigiamuosius štrichus.

Pasirinkite rašinio temą

Tema yra paskirta

Gali būti, kad temos pasirinkti negalėsite. Šiuo atveju galite vis dar būti nepasirengęs pereiti prie sekančio žingsnio.

Pagalvokite apie tai, kokio teksto iš jūsų tikimasi. Ar tai turėtų būti bendra apžvalga, ar konkreti temos analizė? Jeigu tai turėtų būti apžvalga, tuomet tikriausiai esate pasirengę pereiti prie sekančio žingsnio. Jeigu tai turėtų būti konkreti analizė, įsitikinkite kad tema yra gana konkreti. Jeigu ji pernelyg plati, turite pasirinkti siauresnę patemę.

Pavyzdžiui, "Kenija" yra plati tema. Jei jūsų tikslas yra parašyti apžvalgą, ši tema yra tinkama. Jeigu jūsų tikslas yra parašyti konkrečią analizę, ši tema yra per plati. Turite susiaurinti ją iki pvz. "Politika Kenijoje" arba "Kenijos kultūra".

Kai nuspręsite, kad tema tinkama, galėsite tęsti.

Tema nėra paskirta

Jeigu tema nepaskirta, tuomet visas pasaulis yra prieš jus. Kartais dėl to užduotis atrodo dar labiau bauginanti. Iš tiesų tai reiškia, kad esate laisvas pasirinkti jus dominančią temą, nuo ko rašinys bus tik geresnis.

Apibrėžkite savo tikslą

Pirmiausia reikia pagalvoti apie kuriamo rašinio tikslą. Ar jūsų tikslas yra įtikinti žmones, paaiškinti kaip atlikti tam tikrą užduotį, šviesti žmones apie kokį nors asmenį, vietą, dalyką ar idėją, ar kažkas visiškai kita? Kad ir kokią temą pasirinktumėte, ji turi atitikti šį tikslą.

Generuokite dominančias temas

Apibrėžę rašinio tikslą užrašykite keletą jus dominančių dalykų. Kad ir koks būtų rašinio tikslas, bus tinkamas begalinis skaičius temų.

Jeigu sunkiai sekasi sugalvoti temas, apsidaurykite aplink. Ar aplinkoje yra kažkas, kas jus domina? Pagalvokite apie savo gyvenimą. Kas užima didžiąją dalį jūsų laiko? Tai gali būti gera tema. Dar neskubėkite vertinti temų, tiesiog užrašykite viską, kas ateis į galvą.

Įvertinkite kiekvieną galimą temą

Jeigu sugalvojote keletą tinkamų temų, apsvarstykite kiekvieną atskirai. Pagalvokite, kokius jausmus kelia ta tema. Jeigu turite šviesti, įsitikinkite, kad ta tema esate ypač gerai informuoti. Jeigu turite įtikinti, temai turėtumėte bent šiek tiek jausti aistrą. Svarbiausias veiksnys pasirenkant temą be abejo yra kiek idėjų ta tema turite.

Netgi jei nė viena tema neatrodo ypatingai patraukli, pabandykite išsirinkti vieną, su kuria dirbsite. Tai gali pasirodyti esanti geresnė tema, negu iš pradžių galvojote.

Prieš pradėdami rašymo procesą, dar kartą pažvelkite į pasirinktą temą. Pagalvokite apie tai, kokio teksto iš jūsų tikimasi. Ar tai turėtų būti bendra apžvalga, ar konkreti temos analizė? Jeigu tai turėtų būti apžvalga, tuomet tikriausiai esate pasirengę pereiti prie sekančio žingsnio. Jeigu tai turėtų būti konkreti analizė, įsitikinkite kad tema yra gana konkreti. Jeigu ji pernelyg plati, turite pasirinkti siauresnę patemę.

Pavyzdžiui, "Kenija" yra plati tema. Jei jūsų tikslas yra parašyti apžvalgą, ši tema yra tinkama. Jeigu jūsų tikslas yra parašyti konkrečią analizę, ši tema yra per plati. Turite susiaurinti ją iki pvz. "Politika Kenijoje" arba "Kenijos kultūra".

Kai nuspręsite, kad tema tinkama, galėsite tęsti.

Tvarkykite savo idėjas

Plano arba diagramos tikslas yra sudėlioti idėjas ant popieriaus saikingai organizuotu būdu. Kuriama struktūra gali keistis iki rašinio užbaigimo, tad nepersistenkite.

Nuspręskite, ar labiau norite iš anksto apibrėžtos, ar laisvesnės struktūros. Pradėję su bet kuria iš jų ir nusprendę, kad jums tai neveikia, vėliau galėsite pakeisti ją kita.

Diagrama

1. Diagramą pradėkite puslapio viduryje nubrėždami apskritimą, horizontalią liniją ar kitokią formą.
2. Formos viduje arba ant linijos užrašykite temą.
3. Iš centrinės formos ar linijos nubrėžkite tris ar keturias linijas tolyn į puslapį. Būtinai nubrėžkite jas toli viena nuo kitos.
4. Kiekvienos iš linijų gale, kaip ir lapo centre, nubraižykite po apskritimą arba horizontalią liniją, arba kitokią formą.

5. Kiekvienoje formoje arba ant kiekvienos linijos užrašykite pagrindines idėjas apie temą, arba pagrindinius punktus.
  - Jeigu bandote įtikinti, užrašykite stipriausius argumentus.
  - Jeigu bandote paaiškinti procesą, užrašykite žingsnius, kuriuos reikia daryti. Tikriausiai reikės juos sugrupuoti į kategorijas. Jeigu sunkiai sekasi sugrupuoti į kategorijas, pabandykite naudoti "Pradžią", "Vidurys" ir "Pabaigą".
  - Jeigu siekiate informuoti, užrašykite pagrindines kategorijas, į kurias galima suskirstyti pateikiamą informaciją.
6. Nuo kiekvienos iš pagrindinių idėjų nubrėžkite tris ar keturias linijas tolyn į puslapį.
7. Kiekvienos iš linijų gale, kaip ir lapo centre, nubraižykite po apskritimą arba horizontalią liniją, arba kitokią formą.
8. Kiekvienoje formoje arba ant kiekvienos linijos užrašykite faktus ir informaciją, pagrindžiančią idėją.

Baię turėsite pagrindinę rašinio struktūrą ir būsite pasirengę tęsti.

Planas

1. Planą pradėkite puslapio viršuje užrašydami temą.
2. Užrašykite romėniškus skaitmenis I, II ir III palei kairiąją puslapio kraštinę, atskirai vieną nuo kito.
3. Šalia kiekvieno romėniško skaitmens užrašykite pagrindines idėjas apie temą, arba pagrindinius punktus.
  - Jeigu bandote įtikinti, užrašykite stipriausius argumentus.
  - Jeigu bandote paaiškinti procesą, užrašykite žingsnius, kuriuos reikia daryti. Tikriausiai reikės juos sugrupuoti į kategorijas. Jeigu sunkiai sekasi sugrupuoti į kategorijas, pabandykite naudoti "Pradžią", "Vidurys" ir "Pabaigą".
  - Jeigu siekiate informuoti, užrašykite pagrindines kategorijas, į kurias galima suskirstyti pateikiamą informaciją.
4. Po kiekvienu romėnišku skaitmenimi užrašykite raides A, B ir C žemyn palei kairiąją puslapio kraštinę.
5. Šalia kiekvienos raidės užrašykite faktus ir informaciją, pagrindžiančią idėją.

Baię turėsite pagrindinę rašinio struktūrą ir būsite pasirengę tęsti.

Suformuluokite tezę

Dabar, kai jau bent preliminariai apsisprendėte, kokią informaciją planuojate pateikti savo rašinyje, esate pasirengę parašyti tezę.

Tezė pasako skaitytojui apie ką bus rašinys, ir ką jūs, autorius, norėsite juo pasakyti. Jūs žinote apie ką bus rašinys. Tai yra jūsų tema. Dabar pažvelkite į planą arba diagramą ir nuspręskite, ką norite pasakyti. Ką apie temą sako pagrindinės ir papildomos idėjos, kurias išvardinote?

Tezė bus iš dviejų dalių.

- Pirmoji dalis konstatuoja temą.
  - Kenijos kultūra
  - Traukinio modelio surinkimas
  - Viešasis transportas
- Antroji dalis konstatuoja rašinio esmę.
  - turi turtingą ir įvairią istoriją
  - reikalauja kantrybės ir laiko
  - gali išspręsti mūsų miesto ilgalaikes ir opias problemas

Kai suformuluosite atitinkančią šį šabloną ir jus tenkinančią tezę, būsite pasirengę tęsti.

Parašykite pagrindinės dalies pastraipas

Rašinio pagrindinėje dalyje įgyvendinama viskas, kas buvo paruošta iki šiol. Pasirinkta tema dabar turi būti paaiškinama, aprašoma ir argumentuojama.

Kiekviena diagramoje arba plane užrašyta pagrindinė idėja taps viena iš pagrindinės dalies pastraipų. Jeigu turite tris ar keturias pagrindines idėjas, pagrindinėje dalyje bus trys arba keturios pastraipos.

Kiekvienos pastraipos struktūra bus tokia pati.

1. Pradėkite užrašydami vieną iš pagrindinių idėjų sakiniu forma.
Jeigu pagrindinė idėja yra "sumažina greitkelių apkrovimą", galite parašyti:
Viešasis transportas mažina greitkelių apkrovimą.
2. Toliau užrašykite visus idėją pagrindžiančius punktus, tačiau palikite keturias ar penkias tuščias eilutes tarp šių punktų.
3. Tarpuose tarp punktų plėtokite juos.
Plėtojimas gali būti tolimesnis aprašymas, paaiškinimas ar diskusija.

Pagrindžiantis punktas

Keleiviai vertina tai, kad viešuoju transportu važiuoti pigiau, negu vairuoti pačiam.

Plėtojimas

Mažiau vairuojant sumažėja išlaidos, tokios kaip tepalų keitimas.

Be abejo, mažiau vairuojant mažiau išleidžiama ir kurui.

Daugeliu atvejų sutaupoma daugiau, negu išleidžiama važiavimui viešuoju transportu.

4. Jeigu norite, kiekvienoje pastraipoje galite įterpti apibendrinantį sakinį.
Paprastai to nereikia, ir tokie sakiniai dažnai skamba dirbtinai, tad naudokite juos atsargiai.

Kai parašysite visas pastraipas- po vieną kiekvienam pagrindiniam punktui, būsite pasirengę tęsti.

Parašykite įžangą ir išvadą

Jūsų rašiniui dabar tetrūksta dviejų pastraipų- įžangos ir išvados. Skaitytojui šios pastraipos suteiks įėjimo į rašinį ir išėjimo iš rašinio taškus.

Įžanga

Įžanga turėtų būti sukurta taip, kad pritrauktų skaitytojo dėmesį ir leistų susipažinti su rašinio dėmesio centru.

1. Pradėkite dėmesio atkreipimu.

Jums spręsti, kaip atkreipti dėmesį, tačiau štai keletas idėjų:

- Stebinanti informacija
Ši informacija turi atitikti tikrovę ir ją turi būti įmanoma patikrinti, ji nebūtinai turi būti nauja skaitytojams. Tai galėtų būti tinkamas faktas, aiškiai iliustruojantis tai, ką norite pasakyti. Jeigu naudojate stebinančią informaciją, po jos turi būti vienas ar du detalizuojantys sakiniai.
- Istorija
Istorija yra esmę iliustruojantis pasakojimas.
Istorija turi būti trumpa, atitikti esmę ir pasirinktą temą. Tai gali būti labai efektyvi rašinio pradžia, tačiau naudokite atsargiai.
- Dialogas
Dialoge nebūtina nurodyti kalbančiųjų, tačiau skaitytojas turi suprasti, ką juo norite perteikti. Naudokite ne daugiau kaip du ar tris kalbėtojų apsikeitimus frazėmis.
Po dialogo naudokite vieną ar du detalizuojančius sakinius.
- Apibendrinanti informacija
Keletas temą paaiškinančių sakinių gali palydėti skaitytoją iki tezės. Kiekvienas sakinytis turėtų būti vis konkretesnis, pakol pasieksite tezę.

2. Jeigu dėmesys buvo atkreiptas tik sakiniu ar dviem, pridėkite dar vieną ar du sakinius, palydinčius skaitytoją nuo pradžios iki tezės.

3. Pastraipą užbaikite teze.

Išvada

Išvada yra skirta užbaigimui, apibendrinimui ir galutiniam požiūriui rašinio tema pateikimui.

Išvadai tereikia trijų arba keturių stiprių sakinių, kurie neprivalo atitikti jokios formulės. Tiesiog apžvelkite pagrindinius punktus (tačiau neatkartokite jų) arba trumpai apibūdinkite savo jausmus rašinio tema. Rašinį galima užbaigti netgi istorija, arba pasakojimu.

Įžanga ir išvada yra paskutinės rašinio pastraipos.
Dar nesustokite! Iki tikro rašinio užbaigimo lieka vienas žingsnis.

Sudėliokite baigiamuosius štrichus

Jau parašėte visas rašinio pastraipas. Prieš laikydami kūrinį užbaigtu, turite pagalvoti apie formatavimą.

Pasitikrinkite pastraipų eilės tvarką.

Peržvelkite pastraipas. Kuri yra pati stipriausia? Galbūt norėsite kad stipriausia pastraipa būtų pradžioje, antra pagal stiprumą- pabaigoje, o silpniausia- viduryje. Kad ir kokią eilės tvarką naudotumėte, ji turi būti prasminga. Jeigu kūrinys aprašo procesą, tikriausiai reikės išlaikyti tokią tvarką, kokia atliekami proceso žingsniai.

Pasitikrinkite užduoties nurodymus.

Užbaigdami turite būti įsitikinę, kad įvykdėte visus duotus nurodymus.

- Ar taisyklingos paraštės?
- Ar pavadinimas toks, kokio reikalaujama?
- Kokią dar informaciją (vardą, datą ir t.t.) reikia pridėti?
- Ar geri tarpai tarp eilučių?

Pasitikrinkite rašybą.

Niekas nepakeis darbo peržiūrėjimo. Peržiūredami galite pataisyti silpnas vietas, kurių kitu atveju nebūtumėte pastebėję. Perskaitykite savo rašinį, po to perskaitykite dar kartą.

- Ar viskas logiška?
Padarykite kelių valandų pertrauką ir perskaitykite vėl. Ar vis dar viskas logiška?
- Ar sakiniai sklandžiai pereina vienas prie kito?
Jeigu ne, pamėginkite pridėti žodžių ar frazių, kurie juos sujungtų. Kartais gali padėti tokie žodžiai kaip "taigi", "tačiau". Taip pat galite sakinyje paminėti mintį iš ankstesnio sakinio. Tai ypač naudinga pereinant nuo vienos pastraipos į kitą.
- Ar įjungėte rašybos ir gramatikos tikrinimo funkciją?
Tai neparodys visų klaidų, tačiau gali aptikti tas klaidas, kurių nepastebėjote.

Patikrinus darbą ir jo formatavimą,
rašinys yra baigtas.

Sveikiname!